

Jongeren en messencriminaliteit, deel 2

Tien aanbevelingen voor een oplossing

Dr. Kees van Overveld, www.keesvanoverveld.nl, maart 2020

In januari 2020 publiceerde ik een eerste artikel over jongeren en messencriminaliteit. In dat artikel verkende ik de problematiek en zette ik de belangrijkste zaken op een rij.¹

Hoewel de geregistreerde jeugdcriminaliteit al jaren daalt, neemt de bezorgdheid over normalisering en verheerlijking van wapengebruik onder jongeren toe.² In de politiek en in de media wordt de ene na de andere oplossing gepresenteerd: van boetes voor ouders³ of een landelijk messenverbod voor minderjarigen⁴ tot preventief fouilleren bij scholen.⁵

Er is mijns inziens geen simpele, eenduidige oplossing voor dit maatschappelijke probleem. Het leven van jongeren speelt zich af in meerdere contexten, zoals de school, de wijk en thuis. In ieder deel van de leefwereld is actie nodig.

In dit artikel benader ik het probleem vanuit de positie van de school. We kijken welke preventieve acties de school kan uitvoeren, liefst in samenwerking met professionals uit andere organisaties. Ik presenteer daartoe tien aanbevelingen die kunnen bijdragen aan een vermindering van het probleem. Sommige van de aanbevelingen zijn overzichtelijk en op korte termijn uit te voeren, andere zijn complex en hebben hun effect wellicht pas over een paar jaar. Hoe dan ook, het is tijd voor actie!

Aanbeveling 1: herziening beleid sociale veiligheid op school

Sinds augustus 2015 hebben scholen een zorgplicht sociale veiligheid.⁶ In de wet is vastgelegd dat scholen alles doen wat mogelijk is om leerlingen een veilige leer- en leefomgeving te bieden. De school heeft drie verplichtingen:⁷

- er is een uitgewerkt veiligheidsbeleid;
- de feitelijke en de ervaren veiligheid én het welbevinden van de leerlingen worden gemeten (de monitor);
- er is een coördinator/aanspreekpunt sociale veiligheid.

De wettelijke zorgplicht is destijds van kracht geworden vanwege de ernstige pestproblematiek binnen en buiten scholen. De meeste scholen hebben het veiligheidsbeleid dan ook voornamelijk ingericht rondom het onderwerp pesten, discriminatie en uitsluiting.

Gezien de huidige ontwikkelingen rondom mesdragende jongeren lijkt het verstandig om het veiligheidsbeleid te herzien en uit te breiden. Dit zijn mogelijke aandachtspunten:

- Welke preventieve maatregelen neemt de school om messagebruik te ontmoedi-

gen? (Denk hierbij bijvoorbeeld aan de pedagogische aanpak van het schoolteam of het geven van lessen over het gevaar van het dragen van messen.)

- Wat doet de school om mesdragende leerlingen tijdig te signaleren?
- Zet de school technische hulpmiddelen in, zoals camera's of detectiepoortjes?
- Worden kluisjes van leerlingen regelmatig gecontroleerd?
- Hoe is de samenwerking met de politie vormgegeven?
- Is de school voldoende voorbereid op een incident of calamiteit?⁸

Verder is het de vraag in hoeverre de schoolspecifieke monitor voldoende informatie oplevert over veiligheidsgevoelens van leerlingen in relatie tot de problematiek rondom messen. De scholen maken over het algemeen gebruik van vragenlijsten die door externe organisaties zijn samengesteld. Wellicht kan in overleg met die organisaties worden bekeken of er specifiekere vragen kunnen worden opgenomen in de diverse vragenlijsten. Naast de schoolspecifieke gegevens worden er ook landelijke gegevens over sociale veiligheid

verzameld. Wellicht dat deze vragenlijsten ook kunnen worden aangepast. Dat brengt mij bij aanbeveling 2.

Aanbeveling 2: aanpassen landelijke veiligheidsmonitor

Veiligheid op en rond school wordt sinds 2006 door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gemonitord. Sinds de invoering van de wettelijke zorgplicht in 2015 zijn er twee afnames geweest, waarvan de laatste in 2018 was.⁹

In de laatste rapportage wordt in algemene termen gesproken over ‘wapens’. Zo staat er onder andere:

Van de leerlingen die de oorspronkelijke vragenlijst hebben ingevuld geeft 6% aan (9% van de nieuwe vragenlijst), in het lopende schooljaar één keer of vaker, zelf alcohol, wapens, en/of drugs meegenomen te hebben naar school. [...] Het meest opvallende verschil tussen beide groepen is het gebruik van wapens buiten school, dat bij 14% van de jongens en bij 4% van de meisjes (oorspronkelijke vragenlijst) één keer of vaker is voorgekomen in de periode tussen de zomervakantie en het invullen van de Veiligheidsmonitor.

Het lijkt mij verstandig om in de eerstkomende meting (2020) door te vragen op het onderdeel wapens. Over welke wapens gaat het dan precies? Wie dragen die wapens? Op welke scholen, in welke regio's voelen leerlingen zich onveilig dan in de rest van Nederland? Met nauwkeuriger data kan de overheid in samenwerking met alle betrokkenen het landelijke en het lokale beleid beter afstemmen op de specifieke situatie.

Aanbeveling 3: geef jongeren een stem

Jongeren komen dagelijks op plaatsen waar zij geconfronteerd kunnen worden met messencriminaliteit. In tegenstelling tot volwassenen maken zij de gebeurtenissen van dichtbij mee. Het is daarom vreemd dat we niet méér gebruikmaken van de ideeën en gedachten die jongeren hebben. We praten wel óver de jongeren, maar we praten nauwelijks mét ze. Dat zou moeten veranderen.

In Groot-Brittannië, waar de messenproblematiek al wat langer speelt, zijn reeds mooie

initiatieven ontplooid om jongeren een stem te geven. Via Leaders Unlocked¹⁰ is een boeiend manifest beschikbaar waar jongeren/studenten hun visie geven op de aanpak van *Knife crime*. In onderstaand kader zijn hun zeven aanbevelingen weergegeven. (Een aantal van deze aanbevelingen heb ik verwerkt in dit artikel.)

Aanbevelingen uit 'A manifesto for action'

1. Increase access to credible role models. They provide guidance without judgement.
2. Build young people's self-esteem and confidence. It helps them feel both valuable to and valued by society.
3. Create a wide range of opportunities to help young people pursue their ambitions. This creates a sense of optimism which drives positive behaviour.
4. Promote mental health services and initiatives. Without them, many young people do not get the support they need, when they need it.
5. Build and nurture safe and positive spaces for young people to enjoy. They create a sense of community.
6. Give young people a voice to influence decisions. This fosters participation and combats feelings of powerlessness.
7. Help police and authority figures be better integrated with the communities they serve.

Bron: http://www.leaders-unlocked.org/luwp/wp-content/uploads/2019/11/SCKC_Manifesto.pdf

We praten wel óver de jongeren, maar we praten nauwelijks mét ze. Dat zou moeten veranderen.

Ook een onderzoek¹¹ in 2018 onder bijna 8000 Londense jongeren leverde interessante inzichten op. In het volgende kader is een niet-volledig overzicht van ideeën overgenomen.

Enkele inzichten uit de Youth Voice Survey

- Jongeren ervaren veel geweld in hun leefwerelden. Geweld in de buurt wordt meestal als een groter probleem gezien dan geweld op school.
- Controle door de politie (fouilleren) wordt niet als vervelend gezien als de agent de jongere netjes en respectvol bejagent.
- Jongeren willen via de school meer informatie over de achtergronden van het mesgebruik en de consequenties daarvan.

Bron: https://www.london.gov.uk/sites/default/files/youth_voice_survey_report_2018_final.pdf

In Nederland zijn al wat voorbeelden van personen of organisaties die jongeren bij een actueel thema betrekken. Zo schreef Bamber Delver een boek over pesten, waarbij hij jongeren aanbevelingen liet doen voor een effectieve aanpak ervan.¹² Zie verder ook Youngworks¹³ dat jongeren raadpleegt en onderzoek doet naar jongeren op sociale media.

Nu is het ook zo dat een klein deel van de jongeren geen behoefte heeft aan gesprekken met volwassenen. Ze voelen zich niet veilig genoeg om hun verhaal te vertellen, ze willen niet 'snitchen' of er bestaat van huis uit een negatieve houding tegenover de politie, de overheid en maatschappelijke instanties.¹⁴ Via de mentor op school kan aan jongeren eventueel de mogelijkheid worden geboden om bijvoorbeeld via Facetime anoniem hun verhaal te doen aan een onderzoeker.

*"Snitches get stitches"*¹⁵

Aanbeveling 4: gebruik incidenten als leermoment

Scholen kunnen nog zo goed zijn voorbereid op een incident, het veroorzaakt altijd onrust bij leerlingen, leraren, ouders en de omgeving. Dat komt mede doordat incidenten zich zo weinig voordoen dat scholen niet kunnen terugvallen op eerdere ervaringen. Het gaat dan niet alleen om incidenten met messen, maar ook om incidenten met bijvoorbeeld vuurwapens.

Ik denk dat we dergelijke incidenten kunnen gebruiken als leermoment. Zo kunnen we opnames van interviews met betrokken schoolmedewerkers opslaan in een databank. In zo'n interview kunnen bijvoorbeeld de vol-

gende vragen worden gesteld:

- Wat is er precies gebeurd?
- Wat was de aanleiding?
- Wie waren erbij betrokken?
- Hoe is er gehandeld door de school?
- Wat was het effect?
- Wat heeft de school hiervan geleerd?
- Enzovoort.

De opnames zouden kunnen worden aangevuld met rapportages van scholen.¹⁶

Aanbeveling 5: start of intensiveer de samenwerking met de wijkagent

Jongeren die zich schuldig maken aan delinquent gedrag doen dat over het algemeen in een grote mate van anonimiteit. Er is vanuit de wijkbewoners over het algemeen weinig sociale controle en vaak trekken jongeren naar buurten waar ze zelf niet wonen.¹⁷ Of ze betreden elkaars buurt/wijk om clips op te nemen en elkaar te provoceren ('Postcoderivaliteit'¹⁸). Uit persoonlijke ervaring weet ik dat juist de wijkagent jongeren uit de anonimiteit kan halen. Ik schreef naar aanleiding van een werkbezoek bij de toenmalige wijkagenten in Rotterdam Crooswijk (Sander Boer en Tom van Drunen) het volgende:

Deze wijkagenten zijn een kei in hun werk. Ze kennen vrijwel iedere jongere bij naam. Niemand is anoniem en dat heeft een positieve uitwerking op het gedrag. Opvallend is de benadering die de agenten kiezen: ze pikken een jongere uit en spreken deze met de voornaam aan. Vervolgens knopen ze een gesprekje aan waaruit blijkt dat ze de jongere en zijn achtergrond goed kennen: 'Hoe is het nu thuis met je vader?', 'Twee weken geleden ben je opgepakt met een mes op zak. Vertel eens, waarom

droeg je dat eigenlijk bij je?, ‘Wat zijn de plannen voor vanavond?’ en: ‘We hebben je al een tijdje niet meer in deze wijk gezien. Waar was je?’ Door deze persoonlijke benadering bouwt de wijkagent gestaag aan de relaties met de jongeren in de wijk.¹⁹

Dat de politie haar preventieve en repressieve taken serieus neemt, blijkt onder meer uit een visiedocument van de politie uit 2017: *Politie en schoolveiligheid. Visie en ambitie*. Hierin staat: ‘Een belangrijk onderdeel van de jeugdvisie is het onderwerp “Politie en Schoolveiligheid”.²⁰ Hoewel de veiligheid op school primair een verantwoordelijkheid van scholen zelf is, heeft de politie ook een taak in en rondom de scholen.’

Verder meldt dit document: ‘De politie vindt het belangrijk om te weten wat er speelt onder kinderen en jongeren, zodat we er voor hen en hun omgeving kunnen zijn als dat nodig is. We halen kennis en indrukken over jeugdigen en hun gezinssituatie onder meer uit de wijk en straat. De wijkagent speelt daarbij een belangrijke rol. Het is van belang om deze inzichten daar waar nodig te delen met school,

om gezamenlijk een beter en breder beeld te krijgen van de leefwereld van jongeren en de mogelijke risico’s, om vandaar – samen – de nodige maatregelen te kunnen nemen.’

In 2017 publiceerde het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid de leidraad *Samen voor een veilige school. Gespreksleidraad voor onderwijsinstellingen en politie*.²¹ Het is een handig hulpmiddel om de samenwerking met de politie daadwerkelijk gestalte te geven. Door middel van de leidraad wordt de veiligheid op school geïnventariseerd en er kunnen afspraken worden gemaakt over onder andere de reactie op en de afhandeling van incidenten.

Aanbeveling 6: school het personeel

In het afgelopen jaar zijn er vanuit diverse invalshoeken artikelen verschenen over messencriminaliteit. Sommige inzichten zijn nieuw en daarom van belang voor leraren en onderwijsondersteunend personeel voor het uitoefenen van hun vak. Het zou daarom goed zijn als schoolbesturen hun personeel (laten) professionaliseren.

Een paar voorbeelden van belangrijke feiten zie je in onderstaand kader:

Factoren die het risico vergroten dat je slachtoffer wordt van geweld:

- Laag niveau van mentale gezondheid.
- Iemand in een jeugdbende kennen.
- Negatieve gedachten over de politie hebben.
- Thuis onveiligheid voelen.
- Een mes op zak hebben.

Waarom gaan jongeren een mes dragen? Bekende risicofactoren zijn:

- Druk voelen om een mes te dragen.
- Betrokkenheid bij een jeugdbende.
- Slachtoffer van geweld.
- Mensen kennen die al eens door de politie staande zijn gehouden en gefouilleerd.
- Het idee hebben dat anderen op school ook messen dragen en dat dat een groot probleem is.

Op welke plek vinden de meeste steekincidenten plaats?

- Binnen 5 km van de woning.

Wat zijn gevaarlijke uren?

- Tussen 16:00-18:00 uur (tijdvak tussen schooltijd en avondeten in).

Bron: analyses uit Groot-Brittannië³⁴

Het is aan te bevelen om alle kennis, waaronder relevante artikelen en video's over het probleem, op één plek te centreren. Op dit moment lijkt de website van de Stichting School en Veiligheid (www.schoolenveiligheid.nl) de meest aangewezen plek daarvoor, omdat er op deze site al veel informatie is te vinden over sociale veiligheid, agressie en geweld in de school.

Aanbeveling 7: definieer 'normaal' gedrag

Op het gebied van messencriminaliteit is een deel van de jeugd (te) zelfbepalend, kwetsbaar, stuurloos en/of bang. Het is anno 2020 heel normaal om je te bewapenen.

Ik denk dat we als samenleving een tegengeluid moeten laten horen. Het is *niet* normaal dat jonge jongens zonder blikken of blozen een mes in de buik van een ander steken. Het is ook *niet* normaal dat jongeren uit angst een mes of ander steekwapen meenemen op het moment dat ze hun woning verlaten.

Misschien moeten we als samenleving weer richting aangeven en met elkaar in gesprek gaan over wat 'normaal' eigenlijk betekent. Hoe gaan we met elkaar om in de buurt, op school? Wat is respect en wanneer voel je je veilig?

Misschien moeten we als samenleving weer richting aangeven en met elkaar in gesprek gaan over wat 'normaal' eigenlijk betekent.

Start een landelijk offensief vanuit de diverse ministeries (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en Justitie en Veiligheid) een campagne over veiligheid. Betrek daarbij de lokale partijen zodat het landelijk offensief wordt omgezet naar lokale activiteiten via de school, de wijk, de sportvereniging, de kerk, de jeugdclub enzovoort. Het spreekt voor zich dat ook ouders hierbij betrokken moeten worden.

Maak zo'n campagne groot en belangrijk en investeer in de jeugd, liefst op de lange termijn.

Aanbeveling 8: zoek naar positieve rolmodellen

Volgens Loubna Laabid, wijkagent in Zuidwijk en Pendrecht, zetten jongeren hun eerste stappen in de criminaliteit doordat ze worden beïnvloed door het gedrag of de gedachten van een oudere broer of kennis.²² Zij stelt dat we op zoek moeten gaan naar nieuwe rolmodellen.

Londense jongeren²³ zeggen dat die rolmodellen open, eerlijk, betrouwbaar en herkenbaar moeten zijn. Ze moeten jongeren niet veroordelen maar inspireren en een natuurlijk gezag uitstralen. Er moet een verscheidenheid zijn in leeftijd, gender, achtergrond, levenservaring en etniciteit.

Waar vind je die positieve rolmodellen? Misschien moeten we die vraag gewoon aan jongeren zelf stellen? We kunnen in ieder geval kijken bij sportclubs, op scholen, in het jongerenwerk enzovoort.

Aanbeveling 9: maak jongeren mediawijs

Columnist Ilja Pfeijffer beschreef onlangs hoe YouTube de samenleving radicaal heeft veranderd. YouTube bestaat zo'n vijftien jaar, dat betekent dat sommige jongeren er letterlijk mee zijn opgegroeid. Pfeijffer schrijft:²⁴

Maar er groeit nu dus een generatie op die niet zoveel geeft om moraal, kennis of vaardigheden. Het doel van hun leven is om mensen na te doen die de illusie van authenticiteit wekken.

De mensen die worden nagedaan zijn vloggers, rappers en jongeren die filmpjes posten van vechtpartijen. De beelden die jongeren dagelijks langs zien komen, zijn soms van een afschuwelijke gruwelijkheid. Geweld is normaal: het is iets dat je consumeert en deelt met je 500 vrienden. De likes en de goedkeuring die jongeren van vrienden ontvangen, vormen een belangrijke motivatie om gewelddadige content te blijven delen.

Ik denk dat we met name op de basisschool nog meer aandacht moeten geven aan mediawijsheid. Er gebeurt al heel veel, maar ik denk dat we nog intensiever de invloedrijke rol van sociale media met jonge kinderen moeten bespreken. Kinderen op de basisschool staan

nog redelijk open voor de visie van volwassenen. Zodra ze een jaar of 13 zijn,²⁵ neemt de invloed van de peer-groep enorm toe, zeker als het gaat om denkbeelden over criminele handelingen.

Als we kijken naar de drill-video's die nu heel populair zijn, dan kunnen we vragen bespreken als:

- Is wat je ziet de werkelijkheid?
- Waarom zouden die rappers hun gezichten bedekken?
- Wat vind jij van dat zwaaien met messen?
- Gaat het om imago, om stoerheid? Of is het iets anders?

En als we de kinderen mediawijzer maken, moeten we wellicht een manier vinden om ook ouders en leraren te scholen. Veel volwassenen hebben geen idee wat er zich allemaal afspeelt op Snapchat of Instagram.

We moeten nog meer aandacht geven aan mediawijsheid.

Aanbeveling 10: maak jongeren emotioneel en sociaal competent

Kinderen en jongeren brengen een belangrijk deel van hun jeugd op school door. En of ze willen of niet: ze zullen met anderen moeten leren omgaan. Maar vooral: met zichzelf! We spreken dan over competenties op sociaal en emotioneel gebied. Eerder heb ik betoogd dat we vanuit preventief oogpunt meer aandacht zouden moeten geven aan deze levensvaardigheden.²⁶ Scholen kunnen deze versterken door meer aandacht te geven aan het sociaal-emotioneel leren (SEL). Via gesprekken of specifieke programma's kunnen scholen werken aan vijf competenties die wereldwijd²⁷ als belangrijk worden gezien. Zie het kader.

Veel leraren zijn het er wel over eens dat deze competenties of vaardigheden belangrijk zijn voor de totaalontwikkeling van een leerling. In een recent onderzoek²⁸ gaf 77 procent van de leraren aan dat ze graag meer aandacht voor deze vaardigheden wensen. Het blijkt verder dat een deel van de leerlingen over onvoldoende sociaal-emotionele vaardigheden be-

De vijf SEL-competenties³⁵

Competentie 1: Besef van zichzelf

Besef hebben van zichzelf (of zelfbesef) verwijst naar de bewuste kennis die een leerling van zichzelf heeft. De nadruk ligt hierbij op de emotie. Een leerling met zelfbesef snapt wat invloeden van buiten doen met je fysieke en geestelijke gesteldheid. De leerling heeft een rijke emotiewoordschat.

Competentie 2: Zelfmanagement

Zelfmanagement is het controleren van je gedachten en je handelingen, waardoor op weloverwogen wijze een strategie kan worden bedacht en ingezet om een (mogelijk) probleem effectief en doelgericht het hoofd te bieden. Daarbij houd je rekening met (heftige) emoties die je bij jezelf bemerkt. Het betekent ook dat je niet of minder impulsief handelt.

Competentie 3: Besef van de ander

Besef van de ander is de wetenschap dat de

gevoelens, gedachten en het gedrag van de ander kunnen verschillen of overeenkomen met je eigen gevoelens, gedachten en gedrag, en dat je altijd de keuze hebt om je eigen gedrag aan de ander aan te passen.

Competentie 4: Relaties hanteren

Relaties hanteren is de vaardigheid om in verschillende contexten op constructieve en positieve wijze sociaal gedrag te kunnen uitvoeren. Het gaat over het aangaan en onderhouden van relaties en het voorkomen van uitsluiting en probleemgedrag. Ook het weerstaan van groepsdruk en het oplossen van problemen horen hierbij.

Competentie 5: Keuzes maken

Keuzes maken wil zeggen dat je de kennis, vaardigheden en attitudes die zijn afgeleid van de andere vier SEL-competenties inzet om in diverse sociale contexten verantwoordelijke keuzes te maken voor jezelf, de ander en de omgeving. Deze vijfde competentie is vooral een morele competentie.

schikt. Vooral in het voortgezet onderwijs zijn docenten kritisch over de vaardigheden van hun leerlingen. Ook scholieren willen meer ruimte voor sociaal-emotionele vaardigheden op school.

In diverse publicaties over jongeren en mesencriminaliteit wordt regelmatig gewezen op specifieke leerlingkenmerken die van invloed zijn op betrokkenheid bij mesencriminaliteit (als dader, slachtoffer of meeloper).

- Niet goed kunnen omgaan met groepsdruk.
- Gevoelig voor waardering en status.
- Angst voor mesdragende jongeren.²⁹
- Niet kunnen inschatten wat normaal is; gebrekkige morele ontwikkeling.
- Impulsief gedrag.
- Onvermogen om te kunnen reflecteren.
- Het onterecht toeschrijven van vijandige intenties aan anderen.
- Beïnvloedbaarheid.

Hier zien we een duidelijke relatie met de vijf SEL-competenties. Het is mijn overtuiging dat we kinderen en jongeren vroegtijdig competent moeten maken in het omgaan met anderen en zichzelf, zodat ze weerbaar worden voor negatieve invloeden op latere leeftijd. Belangrijk is het volgende citaat uit een retrospectieve studie³⁰ uit Groot-Brittannië: 'The sharp increase in stab injuries between the ages of 14 and 16 suggests that educational programmes and other preventative interventions are best delivered in primary or early secondary education'. We kunnen dus niet vroeg genoeg beginnen!

Het is mijn overtuiging dat we kinderen en jongeren vroegtijdig competent moeten maken in het omgaan met anderen en zichzelf.

Vooralsnog lijkt het messenprobleem vooral een probleem van jongens. In diverse publicaties³¹ wordt gewezen op het feit dat jongens zich stoer moeten gedragen en dat nog niet overal wordt geaccepteerd dat jongens zich ook kwetsbaar mogen opstellen. In veel studies worden jongens gekoppeld aan fysieke agressie. Men heeft het wel over *toxic masculinity*.

De aandacht voor de ontwikkeling van jongens is groeiende, gezien het aantal artikelen en boeken dat over dit onderwerp verschijnt. Het lijkt mij dat we bij het nadenken over het messenprobleem goed moeten nagaan welke kennis³² bruikbaar is voor een effectieve aanpak.

Tot slot

In dit artikel heb ik een tiental aanbevelingen geschetst die kunnen bijdragen aan de aanpak van jongeren met messen. Ik realiseer mij dat de lijst met aanbevelingen nog verder kan worden uitgebreid. Zie dit artikel dan ook als een eerste aanzet tot de oplossing.

Waar ik niet over gesproken heb, is de aanpak van de sociale situatie van jongeren en hun gezinnen in bepaalde wijken. Het is bekend dat er een relatie is tussen geweld en de leefomstandigheden en armoede.³³ Verder wordt er in de media ook regelmatig geopperd dat het hier gaat om een opvoedprobleem en dat we ouders moeten 'aanpakken'. Ook wordt regelmatig genoemd dat de talloze bezuinigingen op bijvoorbeeld jeugdwerkers in de wijk een slechte keuze is geweest. Dit zijn allemaal nuttige invalshoeken, maar ik denk dat anderen hier zinniger zaken over kunnen schrijven dan ik.

Omdat de preventieve maatregelen die ik voorstel pas na verloop van tijd effect sorteren, is het mijns inziens noodzakelijk om op de korte termijn zeker ook meer repressieve maatregelen te nemen, juist op de scholen of in de regio's waar veel problemen worden ervaren. Het gaat dan om maatregelen die in de afgelopen tijd al door de politiek of de landelijke politie zijn voorgesteld: kluisjescontrole, preventief fouilleren of het aanpassen van het jeugdrecht. Dit soort maatregelen is niet bij iedereen even populair, maar ik denk dat ze voorlopig voorzien in een behoefte om snel en effectief de veiligheid van onze jeugd te verbeteren.

De afgelopen maanden zijn er veel steekincidenten geweest. Ik merk dat er veel verontwaardiging en ongeloof is in de samenleving: 'Hoe kan het dat jongeren dit doen? En ze zijn nog zo jong!' Die reacties zijn terecht – maar laten we er niet in blijven hangen hoe erg het allemaal is. Het is tijd voor een daadkrachtige aanpak!

- 1 www.keesvanoverveld.nl/files/jongeren-en-messencriminaliteit-deel-1.pdf.
- 2 Trendbeeld 2020 Politie Amsterdam; www.politie.nl/nieuws/2020/februari/24/05-trendbeeld-2020-politie-amsterdam.html.
- 3 <https://nos.nl/artikel/2323515-aboutaleb-2500-euro-boete-voor-ouders-van-jongere-die-mes-draagt.html>.
- 4 <https://nos.nl/artikel/2323427-meer-burgemeesters-roepen-op-tot-landelijk-messenverbod-voor-minderjarigen.html>.
- 5 www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/amsterdam-gaat-preventief-fouilleren-om-wapenbezit-jongeren-te-beteugelen-b939eba3/.
- 6 www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2016/07/18/zorgplicht-sociale-veiligheid-leerlingen-op-school.
- 7 www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/veilig-leren-en-werken-in-het-onderwijs/veiligheid-op-school.
- 8 De stichting School en Veiligheid heeft onlangs een herziene druk gepubliceerd van de handreiking 'Als een ramp de school treft'. Te downloaden op www.schoolenveiligheid.nl/wp-content/uploads/sites/3/2015/01/als-een-ramp-de-school-treft-januari2020.pdf.
- 9 www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/veilig-leren-en-werken-in-het-onderwijs/documenten/rapporten/2018/12/21/monitor-sociale-veiligheid.
- 10 <http://leaders-unlocked.org/>.
- 11 www.london.gov.uk/sites/default/files/youth_voice_survey_report_2018_final.pdf.
- 12 Delver, B. (2017). *Handboek tegen pesten. Tegen de pestcultuur. 50 tips voor scholen, jeugdzorg, overheid en ouders*. Nationale Academie voor Media en Maatschappij.
- 13 www.youngworks.nl.
- 14 www.parool.nl/amsterdam/politie-over-zwijgcultuur-rond-liquidaties-praat-in-plaats-van-stille-tochten~beb96f7f/.
- 15 Uit het rapport 'Community views on violence affecting young people in Greater Manchester' (2019).
- 16 Zie bijvoorbeeld de rapportage van een veiligheidsincident in Roermond, www.aloysiusstichting.nl/Home/Nieuws/Archief/105990/Adequaat-gehandeld-bij-veiligheidsincident-Roermond.
- 17 Onderzoek van Hoeben, aangehaald in Van Dorp (2019). *Jeugdige delinquenten. Praktijk en achtergrond*.
- 18 www.groene.nl/artikel/steken-voor-de-status.
- 19 Zie voor het volledige artikel: www.keesvanoverveld.nl/artikelen/op-stap-met-de-wijkagent/.
- 20 www.schoolenveiligheid.nl/wp-content/uploads/sites/2/2017/04/Visie-en-ambitie-Politie-en-Schoolveiligheid.pdf.
- 21 https://hetccv.nl/fileadmin/Bestanden/Onderwerpen/Geweld_op_school/Gespreksleidraad_school_politie_def.pdf.
- 22 www.nprz.nl/interview/de-jongeren-in-de-wijk-hebben-nieuwe-rolmodellen-nodig.
- 23 http://leaders-unlocked.org/luwp/wp-content/uploads/2019/11/SCKC_Manifesto.pdf.
- 24 www.hpdetijd.nl/columns/hoe-youtube-de-samenleving-radicaal-heeft-veranderd/.
- 25 Idem.
- 26 Van Overveld, K. (2017). *SEL. Sociaal-emotioneel leren als basis*. Uitgeverij Pica.
- 27 Zie bijvoorbeeld www.casel.org.
- 28 Peiling onder leerkrachten in het basis-, voortgezet en speciaal onderwijs, uitgevoerd in opdracht van de Samenwerkende GezondheidsFondsen (SGF). www.gezondheidsfondsen.nl/leerlingen-leerkrachten-en-gezondheidsorganisaties-willen-meer-aandacht-voor-sociaal-emotionele-vaardigheden-in-het-onderwijs/.
- 29 Het blijkt dat jongeren het aantal jongeren dat messen draagt hoger en dus onrealistischer inschat dan het in werkelijkheid is. Zie: <https://drive.google.com/file/d/17gU2UczVi-6Ba5QMyMKdxVJMJaANoQZQ/view>.
- 30 <https://bmjopen.bmj.com/content/bmjopen/8/10/e023114.full.pdf>.
- 31 Zie bijvoorbeeld <https://drive.google.com/file/d/17gU2UczVi-6Ba5QMyMKdxVJMJaANoQZQ/view> en www.cypsp.hscni.net/wp-content/uploads/SYV_Files/Resources/Youth%20and%20Policy.pdf.
- 32 Zie bijvoorbeeld Van Engelen (2019). *De Jongenscode. Zó geef je les aan jongens*. Uitgeverij Pica.
- 33 https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/785055/Knife_crime_safeguarding_children_and_young_people_110319.pdf.
- 34 www.london.gov.uk/sites/default/files/youth_voice_survey_report_2018_final.pdf; <https://bmjopen.bmj.com/content/bmjopen/8/10/e023114.full.pdf>.
- 35 Zoals uitgewerkt in een van mijn publicaties: www.keesvanoverveld.nl/boeken/sel/.